

ΕΠΙΛΥΣΗ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΗ ΣΤΗ ΛΥΣΗ (του Γιάννη Ζήση)



Βρισκόμαστε, συνεχώς, μπροστά σε διενέξεις και συγκρούσεις. Οι συγκρούσεις στο εσωτερικό της Αιγύπτου, για παράδειγμα, μεταξύ διαδηλωτών και υποστηρικτών του καθεστώτος Μουμπάρακ για το μέλλον της χώρας αποτελούν μέρος της ανατροφοδοτούμενης

συγκρουσιακότητας του ανθρώπου.

Στην ιστορία, υφίσταται ένα διαρκές φαινόμενο πολιτικής αντιστροφής ρόλων, η βάση του οποίου είναι η ύπαρξη μιας μεροληπτικής αντίληψης του δικαίου.[1]

Αυτή η μεροληπτική στάση ζωής, έχει ως συνέπεια, μετά από τη θεσμική αποκατάσταση του δικαιώματος του αυτεξουσίου, την ενσωμάτωση στο παιχνίδι των καταπιεστών. Πώς θα σταματήσει ο φαύλος αυτός κύκλος; Πώς θα γίνει συνείδηση ότι ο άνθρωπος γίνεται πρόξενος και τιμωρός του εαυτού του σε μήκος χρόνου;

Κι, όμως, η γένεση των ηθικών αξιών προέκυψε κυρίως μέσα από την τραγικότητα αυτών των συγκρούσεων. Από την αφομοίωση αυτής της αδιέξοδης αναπαραγωγής βίας γεννήθηκε το αμφικτυονικό πρότυπο. Μήπως η αμεροληψία και η ποιότητα της παιδείας που μπορεί να την θρέψει αποτελούν το πραγματικό ΑΕΠ των χωρών;

Η συντακτική ομάδα της ΜΚΟ ΣΟΛΩΝ δημοσιεύει το παρακάτω κείμενο πιστεύοντας πως συμβάλλει στον διάλογο γύρω από το ερώτημα: πώς θα σταματήσει ο φαύλος κύκλος στον οποίο ο μέχρι χθες «ριζοσπάστης» καταλαμβάνει την εξουσία και κατόπιν μετατρέπεται σε υποστηρικτή της τάξης;

Μεροληψία και βαρβαρότητα

Η θεσμική αποκατάσταση του αυτεξούσιου ενός λαού, έχει αποτέλεσμα –σχεδόν πάντα– την αναγόρευσή του σε νέο καταπιεστή. Αυτό ίσως σημαίνει ότι το κυρίαρχο κίνητρο επαναστατικότητας δεν είναι τόσο το αίσθημα δικαίου, όσο ο φθόνος απέναντι στα πλεονεκτήματα που απολαμβάνει ο καταπιεστής. Από τη μελέτη της ιστορίας αναδεικνύεται ένα διαχρονικό υπόλειμμα βαρβαρότητας που πυροδοτείται από τη μεροληψία. Θα μπορούσαμε να πούμε πως έχουμε να κάνουμε με τη διχαστικήλογική της βαρβαρότητας.

Όλη η Ρωμαϊκή ιστορία χρωματίστηκε από τη σύγχυση του δικαιώματος του αυτεξούσιου της Ρώμης και του «δικαιώματός» της επιβολής της στους «άλλους». Η ίδια σύγχυση χαρακτήρισε και την περίοδο της Αθηναϊκής και της Πελοποννησιακής συμμαχίας και ηγεμονίας, εκδηλώνοντας την αντιφατικότητα μεταξύ του δημοκρατικού εσωτερικού πολιτικού καθεστώτος[2] και της επιβολής ενός αδίστακτου ιμπεριαλισμού – εξωτερικού καθεστώτος.

Το ίδιο ισχύει και για τον φιλελευθερισμό. Ενώ ο φιλελευθερισμός πρόβαλε ως ρήξη με την περιουσιακή φεουδαρχική βάση της ιδιοκτησίας και της εξουσίας με τη δύναμη εργασίας, όπως επίσης και με τον βασιλικό συγκεντρωτισμό και αυταρχισμό της οικονομίας, μετατράπηκε, στη συνέχεια, σε πρόξενο μιας άλλης κυριαρχίας και βαρβαρότητας.

Η κατανόηση του φαινομένου της αντιστροφής ρόλων στην ιστορία εξηγεί την καταναλωτική ενσωμάτωση των απελευθερωτικών, ψυχολογικών και εναλλακτικών κινημάτων του Μάη του '68 –και νωρίτερα– στην Αμερική και στην Ευρώπη. Εξηγεί επίσης το γιατί οι άνθρωποι που είχαν γοητευτεί από το μοντέλο της αντιεξουσιαστικότητας, υιοθέτησαν, τελικά, ένα μοντέλο και ύφος ενσωματωμένο στην εξουσία, και το γιατί αποτέλεσαν το αντικείμενο της χάραξης πολιτικής τύπου Μπερναίηζ.[3]

Έχει επίσης ενδιαφέρον ότι, όσοι πολιτικοί πρόβαλαν στον λαό –του οποίου τις τύχες καθόριζαν– ως επιχείρημα τη βασική αθωότητά του, το έκαναν με μια τερατώδη εξουσία και η πολιτική

τους δεν ανέδειξε την αθωότητα, αλλά τη φρίκη. Τέτοια παραδείγματα αποτελούν η περίπτωση των Ερυθρών Χμέρ στην Καμπότζη ή κάποιες από τις φάσεις της Μαρξιστικής κυριαρχίας, που περιείχε, στην ουσία, και συστατικά ιδεολογικής δολοπλοκίας για την εξασφάλιση της διατήρησης εξουσίας, με την προσδοκία της αντιμετώπισης της αναπόφευκτης φθοράς που η άσκηση της εξουσίας συνεπάγεται.

Η αντιφατικότητα των διανοούμενων

Η αντιφατικότητα των διανοούμενων αναπτύσσεται με έναν τρόπο που, συχνά, εκπλήσσει απομυθοποιητικά κατά το πέρασμά τους από τον στοχασμό ή τη δημιουργικότητά τους στο πεδίο της πολιτικής ή άλλης παρεμφερούς δραστηριότητας. Πρέπει όμως να καταλάβουμε ότι όλες οι όψεις είναι αληθινές. Για παράδειγμα, πολλοί εκπλήσσονται με την αναγόρευση ενός διακεκριμένου φιλόσοφου σε κορυφαίο θεσμικό παράγοντα της εκπαίδευσης αμέσως μετά την άνοδο στην εξουσία του ναζιστικού καθεστώτος στην Γερμανία, καθώς και με τα «επαινετικά» για το καθεστώς σχόλια, στα οποία, πιθανότατα, ήταν «αναγκασμένος» να προβεί.

Με αντίστοιχο τρόπο, εκπλήσσονται με κορυφαίο ψυχολόγο, γνωστό για τη σύνδεση μιας υγιούς ψυχολογίας με μια αντίστοιχη κοινωνική, όταν εκείνος αντιδρούσε με ευμενή τρόπο απέναντι στις χωριστικές πρακτικές των ομόθρησκών του, οι οποίες έρχονταν σε πλήρη αντίθεση με τις διακηρυγμένες θέσεις των βιβλίων του. Αντίστοιχα, πολλοί εκπλήσσονται με τις αφέλειες εμπνευσμένων επιστημόνων –και, μάλιστα, αγωνιστών της διεθνούς ειρήνης– οι οποίοι δείχνουν να μην καταλαβαίνουν ότι, πολλές φορές, υιοθετούν ρεύματα σκέψης που κινούνται σε μια γραμμή σκέψης που είναι εκ διαμέτρου αντίθετη προς τη δική τους.

Γενικότερα, μπορούμε να πούμε ότι **το να δείχνουν κάποιοι άνθρωποι μια εγκυρότητα σε ορισμένη κατεύθυνση και να αυτοδιαψεύδονται από την κίνησή τους σε κάποια άλλη δεν είναι εξαίρεση**. Υπάρχει μια αλληλοδιάδοχη διαψευσιμότητα των διανοούμενων, των καλλιτεχνών και ούτω καθεξής. Αυτή η

διαψευσιμότητα εκφράζεται στο πεδίο ποιότητας της ζωής τους. Υπάρχει, δηλαδή, η αντιφατικότητα του τρόπου ζωής τους με το δημιουργικό τους έργο. Αυτό **το θέμα της σχέσης ιδεών και τρόπου ζωής είναι διάχυτο και δεν είναι μόνο ατομικό φαινόμενο.**

Το φαινόμενο της αντιστροφής στις θρησκείες

Το πρόβλημα της αντιστροφής ρόλων στην ιστορία –με μια πιο άμεση κλίμακα και αναγκαιότητα συνειδητοποίησης λόγω του ηθικού προτάγματός τους– εμφανίζεται και στις θρησκείες. Αυτές, αφού ενσωματωθούν στο σύστημα, στέκονται μακράν των προταγμάτων τους, και μετατρέπουν το αρχικό ανατρεπτικό αίτημα ελεύθερης άσκησης της νέας πίστης σε αποκλειστικό αλάθητο δόγμα. Ακόμη και ο Χριστιανισμός της αυτοϋπερβατικότητας, της αυτοθυσίας και της υπηρεσίας δεν μπόρεσε να αποφύγει την μετατροπή του σε παράγοντα εξουσίας, ούτε τις θηριωδίες της Ιεράς Εξέτασης και των Σταυροφοριών, ούτε την απάτη με τα συγχωροχάρτια.

Το ίδιο ιστορικό φαινόμενο το βλέπει κανείς να επαναλαμβάνεται από όλες τις πλευρές του ανθρώπινου πολιτισμού. Γι' αυτό πρέπει να δούμε πολύ βαθύτερα τη σημασία του ανθρωπολογικού αφοπλισμού. Ο άνθρωπος «οπλίζεται» επειδή αισθάνεται την σχισματικότητά του. Προβάλλει στον «άλλον» αποκλειστικά τα αρπακτικά και άπληστα στοιχεία, τα οποία, όσον αφορά τον εαυτό του, τα «απωθεί». Επιτίθεται, επειδή στέκεται φυγόπονα μπροστά στην απαίτηση να γίνει ειλικρινής με τον εαυτό του και επειδή αρνείται να σηκώσει το μετουσιωτικό φορτίο της απελευθέρωσής του.

Η τραγικότητα των συγκρούσεων ως η «μαμή» των ηθικών αξιών

Ο πληγωμένος ναρκισσισμός αντιδρά με μαζικά και συλλογικά χαρακτηριστικά στην αδικία και η αναζήτηση ενός καθοριστικού και ηγετικού υποκειμένου που ως τότε ήταν αποκλεισμένο από ηγετικό ρόλο είναι που οδηγεί συχνά σε καταστάσεις ολοκληρωτισμού και βαρβαρότητας, στην ιστορία.[4]

Ο ηγέτης, σε αυτές τις περιπτώσεις, λειτουργεί συνήθως ως ένας Άλμπεριχ της τετραλογίας των «Νιμπελούγκεν»: ως σφετεριστής ο οποίος λειτουργεί συνήθως ως παράγοντας «αποκατάστασης» του εαυτού του μέσα από την αίσθηση του αποκλεισμένου ηγετικού προσώπου και το προφίλ του ηγετικού ναρκισσισμού. Έχουμε, δηλαδή, έναν πληγωμένο και ενοχλημένο –από την ιστορική συγκυρία– ναρκισσισμό, τόσο στο συλλογικό όσο και στο ηγετικό ατομικό επίπεδο, και την προσφυγή σε αξίες ή σε δράσεις.

Διαφορετικά, θα είχαμε μια στροφή σε άλλη κατεύθυνση δράσεων και όχι την ρήξη με τον νόμο και με την εξουσία, αλλά μια προσέγγιση ενσωμάτωσης από αρχής, χωρίς ιδιαίτερες φιλοδοξίες και χωρίς μια δυναμική σφετερισμού. Εξάλλου, και η γένεση των ηθικών αξιών προέκυψε κυρίως από την τραγικότητα των συγκρούσεων.

Το αμφικτυονικό πρότυπο, για παράδειγμα, προέκυψε προφανώς από την τραγικότητα των αλληπάλληλων συγκρούσεων που απέβλεπαν στον έλεγχο του περάσματος των θερμοπυλών. Ως συμπέρασμα των εμπειριών των συγκρούσεων αυτών προέκυψε η απόφαση να περάσουν σε έναν ηθικό και λογικό τρόπο επίλυσης και διαχείρισης του συγκεκριμένου πόρου και επίλυσης των διαφορών. Έτσι, τελικά, επινοήθηκαν οι Αμφικτυονίες.

Με άλλα λόγια, η ιστορική εξέλιξη, ως προς τους κανόνες και τις αρχές δικαίου, επήλθε μέσα από το τραγικό κόστος αυτών των ναρκισσιστικών αντιδράσεων και την τραγικότητα, επίσης, της διάψευσης του ρόλου της εναλλαγής της υποσχετικότητας –δηλαδή, μεταξύ των εκάστοτε θυμάτων και των αντιπάλων τους– που, στη συνέχεια, οδηγείτο σε μια πλήρη διάψευση και κατάρρευση αμέσως μετά από την ανάληψη του ρόλου της εξουσίας, όπου, μέσω αυτής, εκείνοι που αισθάνονταν «θύματα» εξελίσσονταν πλέον σε θύτες στην εξέλιξη των κοινωνικών δρώμενων.

Επομένως, **το πρωταρχικό ζήτημα είναι να οδηγηθούμε σε μια μορφή ταυτότητας που να μην ελέγχεται από τα ναρκισσιστικά αντανακλαστικά. Αντίθετα, πρέπει να οδηγηθούμε σε μια μορφή ταυτότητας που να είναι ελεύθερη από τις βαρβαρικές φραγές του**

εαυτού. «Ελευθερία από τις φραγές του εαυτού» σημαίνει ανοικτότητα στην ολότητα και αποσύνδεση της διαφορετικότητας από το όποιο συμπλεγματικό και ναρκισσιστικό φορτίο της.

Αίσθηση δικαίου και ζωικές πλάνες

Ένας άλλος εμπειρικός βασικός κανόνας της ιστορίας είναι ότι: ποτέ δεν μπόρεσε κάποιος να επικρατήσει για πάρα πολύ και σε όλους και η όποια επικράτηση έχει πάντα το τίμημά της. Αυτό πρέπει να γίνει βαθύτατη συνείδηση σε όλους τους σημερινούς κυρίαρχους. Ο άνθρωπος του σφετερισμού, της εξουσίας και της χωριστικότητας είναι, όμως, τόσο βαθιά υπνωτισμένος από τη γοητεία της συμπλεγματικότητάς του, ώστε **δεν βλέπει ότι ο ίδιος γίνεται πρόξενος και τιμωρός του εαυτού του σε μήκος χρόνου.** Είναι σαν το παιχνίδι των γενεών στη ζωική κυριαρχία όπου όλοι κάποια στιγμή γίνονται κυρίαρχοι για να ανατραπούν στο σημείο της παρακμής τους. Προσκολλημένος στην ψευδαίσθηση δύναμης, νομίζει ότι θα είναι πάντα κυρίαρχος, δεν θεσμοθετεί δίκαια όταν έχει ισχύ, και αυτό είναι το τραγικότερο στοιχείο της ιστορίας.

Η **ισχύς** ως φαινόμενο δείχνει να αντιβαίνει τις αρχές και τις αξίες και πολλοί νομίζουν ότι θα σκηνοθετήσουν έτσι τον κόσμο ώστε αυτός να είναι το πεδίο της κυριαρχίας τους και το αλλοτριωμένο από τους ίδιους είδωλό τους. Αυτές είναι **ζωικές πλάνες** που **αναβαθμίζονται στο επίπεδο του ανθρώπου** και οδηγούν σε **πολιτισμική οργάνωση της βαρβαρότητας**. [5]

Παιδεία: η «τροφός» της αμερόληπτης αίσθησης δικαίου

Ευτυχώς, ο άνθρωπος έχει αναδείξει, επίσης, αυτό που θα λέγαμε δικαιοσύνη, αλλά και αυτό δεν είναι λίγοι εκείνοι που θέλουν να το ενσωματώσουν –μέσω μιας θεωρίας– στο κατεστημένο πολιτικό ιστορικό υποκείμενο. Το δικαιοσύνη υποκείμενο πρέπει να λειτουργεί διττά: αφενός μεν, υπό το καθεστώς ισχύος και, αφετέρου, υπό το καθεστώς αμφισβήτησης των πλεονασμών της εξουσίας και των ανισοτήτων ισχύος.

Η αμερόληπτη, καθολική αίσθηση δικαίου αποτελεί το ενοποιό στοιχείο των δύο όψεων και αυτό μπορεί να γίνει μόνο με την παιδεία σε ένα πολύ υψηλό επίπεδο των ιστορικών και πολιτικών υποκειμένων και με τη διαμόρφωση σωστών ανθρώπινων σχέσεων, με την έκφραση της καλής θέλησης και αμοιβαιότητας, κατανόησης και αλληλεπίδρασης, χωρίς χωριστικότητα.

Μπορεί να γίνει μόνο στον βαθμό που θα καταλάβουμε ότι εμείς οι ίδιοι λειτουργούμε υπό δύο όψεις: υπό την όψη του εξουσιαζόμενου και υπό την όψη του εξουσιαστή. **Ως εξουσιαζόμενοι διεκδικούμε μέγιστη δικαιοσύνη, ενώ ως εξουσιαστές, δυστυχώς, τη μέγιστη αυθαιρεσία.** Συνεπώς, θα πρέπει να ανακαλύψουμε αυτόν τον εσωτερικό φαύλο κύκλο, αυτή την εσωτερική «Λερναία Ύδρα» και να τελειώσουμε μαζί της· να μπορέσουμε να πούμε ένα ανθρωπολογικό, πολιτισμικό και θεσμικό θριαμβευτικό «τετέλεσται».

Αυτό είναι το βασικό πεδίο λύσης της τραγικότητας της ιστορίας και δεν πρόκειται να βγούμε από αυτή εάν επιλέγουμε να είμαστε, κατά χρόνο και τόπο, φονταμενταλιστές σε όποιους τομείς, για παράδειγμα, της οικονομίας, της πολιτικής, του πολιτισμού ή οποιουδήποτε άλλου τομέα. Η λύση βρίσκεται στο να καταγραφεί μέσα μας ότι **η ταυτότητα είναι καθολικοποιημένη** ως φαινόμενο. Σε αυτήν, μετέχουν δισεκατομμύρια άλλα όντα και ο παράγοντας εναρμόνισης ή ομοιοστασίας δεν είναι η εξουσία, η οποία γεννά ανισορροπία και ανισότητες, αλλά η δικαιοσύνη και η αυτοϋπέρβαση. Η δυναμική της αυτοϋπέρβασης καθιστά περιττό τον νόμο, ενώ, ταυτόχρονα, μας απελευθερώνει από τη βαρβαρότητα της θέσμησης, θέτοντάς μας σε ένα πεδίο οντολογικής ευδαιμονίας της συνύπαρξης, όπως ίσως θα το περιέγραφε ο Όσκαρ Ουάιλντ, ο συγγραφέας του βιβλίου «Η ψυχή του ανθρώπου στον σοσιαλισμό». [6]

Παρόλη την εκφρασμένη στα έργα του καλλιτεχνική προνοητικότητα και διαισθητικότητα, διαπιστώνεται συχνά ότι [Όσκαρ Ουάιλντ] είχε μια αναντίστοιχη καθημερινή προσωπική ζωή, φορτωμένη με ματαιοδοξίες και τάσεις επίδειξης, αποτελώντας σύμβολο της

«αργόσχολης τάξης», για την οποία μίλησε εκτενώς στο ομώνυμο βιβλίο του ο Θοροστάιν Βέμπλεν.[7]

Υπό αυτή, λοιπόν, την προοπτική, μπορούμε να δούμε με έναν νέο τρόπο το ιστορικό και το πολιτικό υποκείμενο και τον εαυτό μας μέσα σε αυτό. Μπορούμε να βασιζόμαστε στο ότι η αμεροληψία και η ειλικρίνεια θα μας απελευθερώσουν ή –όπως λέγεται αλλιώς- «η αλήθεια θα μας απελευθερώσει».

Η λύση του προβλήματος της τραγικής βαρβαρότητας στην ιστορία

Εάν δεν υπάρξει μια πυρηνική λύση του προβλήματος της τραγικής βαρβαρότητας στην ιστορία, όσες δημιουργίες και αν υπάρχουν, μνημειακές ή άλλες, θα μετατρέπονται σε δυναστείες και εργαλεία εξουσίας και αδικίας. Όσο και αν έχουν συνεργήσει σε αυτές δημιουργικές μεγαλοφυΐες, τα έργα αυτά θα είναι έργα παρόμοια με αυτά του Βατικανού, τα οποία προήλθαν –από πλευράς πόρων– από τα συγχωροχάρτια σε έναν βαθμό, όπως ακριβώς ο Παρθενώνας προήλθε από τη δουλική εργασία στο Λαύριο και από τις ληστρικές επιχειρήσεις απέναντι στο συμμαχικό ταμείο από πλευράς της ηγετικής δύναμης της Αθήνας.

Φαίνεται να υπάρχει ένα ιστορικό, ηθικό και δικαιοϊκό έλλειμμα σε όλα τα μεγάλα έργα της ανθρωπότητας. Είναι έργα μνήμης που προήλθαν από **ακούσια θυσία** ανθρώπων και καθυπόταξη ανθρώπινων πόρων, από σφετερισμό, και αυτό βέβαια ήταν το ιδεατό της ιδιοτέλειας των ανθρώπων σε ατομικό και σε συλλογικό επίπεδο.

Εκείνο όμως που ζητείται είναι μια απελευθερωτική δικαιοϊκή εξέλιξη και όχι ο φαύλος κύκλος του ηθικού κινδύνου και του *αιτιατού της αδικίας*, της αδικοπραγίας και της χωριστικότητας. Έτσι, επανερχόμαστε στο δεδομένο ότι η αλήθεια και η ομαδικότητα μέσα σε αυτή την αλήθεια είναι που θα μας απελευθερώσουν.

Η «λυδία λίθος» -θα λέγαμε- για την θεραπευτική αυτού του προβλήματος βρίσκεται στην υιοθέτηση του ομαδικού προτύπου· ενός προτύπου που διαμορφώνει συνθήκες κοινότητας η οποία έχει μέσα της στοιχεία συμμετρικότητας και κυκλικότητας των ρόλων.

Με την έμφαση σε αυτό, η ιεραρχικότητα μπορεί να γίνει δεκτή ως απελευθερωτική και δικαιοϊκή ιεραρχικότητα και όχι ως ιεραρχικότητα εξουσίας και ναρκισσισμού.

Κουτολογίς, ο τρόπος για να ξεφύγουμε από αυτή την **ανταγωνιστική εναλλαγή των ρόλων**, από τον ανταγωνιστικό φαύλο κύκλο, βρίσκεται στην υιοθέτηση ενός πνεύματος ομαδικότητας όπου ο συνεκτικός παράγοντας είναι ο μερισμός, η υπηρεσία, η κυκλικότητα και η συμμετρία και όπου η ιεραρχικότητα είναι συνυφασμένη με τη μεγιστοποίηση του πνεύματος της ομαδικότητας και όχι με τον ναρκισσισμό.

Συμπέρασμα

- Στην ιστορία, υφίσταται ένα διαρκές φαινόμενο πολιτικής αντιστροφής ρόλων μεταξύ ριζοσπάστη και συντηρητικού. Λειτουργούμε υπό δύο όψεις: υπό την όψη του εξουσιαζόμενου και υπό την όψη του εξουσιαστή. **Ως εξουσιαζόμενοι διεκδικούμε μέγιστη δικαιοσύνη, ενώ ως εξουσιαστές, δυστυχώς, τη μέγιστη αυθαιρεσία.** Συνεπώς, θα πρέπει να ανακαλύψουμε αυτόν τον εσωτερικό φαύλο κύκλο, αυτή την εσωτερική «Λερναία Ύδρα» και να τελειώσουμε μαζί της – να μπορέσουμε να πούμε ένα ανθρωπολογικό, πολιτισμικό και θεσμικό θριαμβευτικό «τετέλεσται».
- Η βάση της αντιστροφής ρόλων είναι η ύπαρξη μιας μεροληπτικής αντίληψης του δικαίου.
- Υπάρχει ένα διαχρονικό υπόλειμμα βαρβαρότητας που πυροδοτείται από την μεροληψία.
- **Η ισχύς** ως φαινόμενο δείχνει να αντιβαίνει τις αρχές και τις αξίες και δεν είναι λίγοι εκείνοι που νομίζουν ότι θα σκηνοθετήσουν έτσι τον κόσμο ώστε αυτός να είναι το πεδίο της κυριαρχίας τους και το αλλοτριωμένο από τους ίδιους είδωλό τους. Αυτές είναι **ζωικές πλάνες** που **αναβαθμίζονται στο επίπεδο του ανθρώπου** και οδηγούν σε **πολιτισμική οργάνωση της βαρβαρότητας.**
- **Το πρωταρχικό ζήτημα είναι να οδηγηθούμε σε μια μορφή ταυτότητας που να μην ελέγχεται από τα ναρκισσιστικά**

αντανακλαστικά.

- **Η αμερόληπτη, καθολική, αίσθηση δικαίου αποτελεί το ενοποιό στοιχείο των δύο όψεων και αυτό μπορεί να γίνει μόνο με την παιδεία** των ιστορικών και πολιτικών υποκειμένων.
- **Ο τρόπος για να ξεφύγουμε** από αυτή την **ανταγωνιστική εναλλαγή των ρόλων**, από τον ανταγωνιστικό φαύλο κύκλο, βρίσκεται στην υιοθέτηση ενός πνεύματος ομαδικότητας όπου ο συνεκτικός παράγοντας είναι ο μερισμός, η υπηρεσία, η κυκλικότητα και η συμμετρία και όπου η ιεραρχικότητα είναι συνυφασμένη με τη μεγιστοποίηση του πνεύματος της ομαδικότητας και όχι με τον ναρκισσισμό.

Αναφορές:

[1] Ζήσης, Γιάννης, Η ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗΣ, solon.org.gr

[2] Μπορεί στο θέμα των δικαιωμάτων των γυναικών και των δούλων η δημοκρατία αυτή να υστερούσε σε σχέση με την σύγχρονη δημοκρατία, αλλά σε σχέση με τα δικαιώματα του ανδρικού πληθυσμού ισχύει το αντίστροφο σε αρκετά σημεία.

[3] Γκορ, Αλ, “Προσβολή στη Λογική”, 2008, εκδ. Καθημερινή, σελ. 122,

Edward Bernays: «Αν καταλάβουμε πως λειτουργεί το μυαλό των ανθρώπων, είναι άραγε εφικτό να ελέγξουμε και να κατευθύνουμε τις μάζες κατά το δοκούν, δίχως αυτό να γίνεται αντιληπτό; Η πρόσφατη πείρα από την αξιοποίηση της προπαγάνδας δείχνει ότι, ναι είναι εφικτό, τουλάχιστον ως ένα σημείο και μέσα σε ορισμένα όρια».

[4] Γιουνγκ, Καρλ, 1990, “Το Αρχέτυπο του Ολοκληρωτισμού”, Εκδ. Σπαγείρια, σελ. 24:

«Όπως και ο υπόλοιπος κόσμος, δεν κατάλαβαν ποια ήταν η σημασία του Χίτλερ, δηλ. ότι αποτελούσε ένα σύμβολο για κάθε άτομο. Ήταν η πιο μεγάλη προσωποποίηση όλων των κατωτεροτήτων του ανθρώπου. Ήταν ένα άτομο ιδιαίτερα ανίκανο, απροσάρμοστο, ανεύθυνο και ψυχοπαθές, γεμάτο από κενές παιδικές φαντασιώσεις, αλλά προικισμένο με την οξύτατη διαίσθηση ενός

αρουραίου ή ενός αλήτη. Αντιπροσώπευε, σε καταπληκτικό βαθμό, τη «σκιά», δηλ. το κατώτερο μέρος της προσωπικότητας του καθενός και αυτός είναι άλλος ένας λόγος που οι Γερμανοί τον αγάπησαν».

[5] Μορέν, Εντγκάρ, “Ευρώπη, Πολιτισμός και Βαρβαρότητα”, 2006, Εκδ. Εικοστού Πρώτου, σελ.38:

« Πρέπει να το ξαναπούμε, η βαρβαρότητα συμπορεύτηκε με τον εκπολιτισμό και πολλές φορές υπήρξε η αιτία του»,

και σελ. 97: «**Ο ναζισμός** είναι ένα ολέθριο απότοκο της ευρωπαϊκής βαρβαρότητας και **προέρχεται από το πλέον καλλιεργημένο έθνος της Ευρώπης**. Οι μεγάλοι ποιητές όπως ο Γκαίτε, οι μεγάλοι μουσουργοί όπως ο Μπετόβεν, οι δημοκρατικές παραδόσεις που υπήρχαν πριν τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο δεν αρκούν λοιπόν για να ανασχέσουν τη βαρβαρότητα».

[6] Ουάιλντ, Όσκαρ, 2000, “Η Ψυχή του Ανθρώπου στον Σοσιαλισμό”, εκδ. Στοχαστής.

[7] Veblen, Thorstein, 1982, “Θεωρία της Αργόσχολης Τάξης”, εκδόσεις ΚΑΛΒΟΣ:

«Κάθε τάξη καθοδηγείται από την ζήλια και συναγωνίζεται με την τάξη που είναι η αμέσως ανώτερή της στην κοινωνική κλίμακα, ενώ δεν έχει καμία διάθεση να συγκριθεί με τις κατώτερές της ή τις πολύ ανώτερές της. [...] Η **αργόσχολη τάξη** [...] βρίσκεται στην κορυφή της κοινωνικής δομής, οι αξίες υπολογίζονται σύμφωνα με τα δικά της κριτήρια και ο τρόπος ζωής της καθορίζει το πρότυπο ευπρέπειας για όλη την κοινωνία [...] Κατά συνέπεια τα μέλη κάθε κοινωνικής τάξης αποδέχονται ως ιδανικό σαβουάρ βιβρ τον τρόπο ζωής της αμέσως ανώτερής τους και κατευθύνουν όλη τους την ενεργητικότητα στην κατάκτηση αυτού του ιδανικού».

Γιάννης Ζήσης, συγγραφέας

Φωτό: Wikimedia

Ημερομηνία δημοσίευσης: 3 Φεβρουαρίου 2011